

HELSINGIN YLIOPISTON KANSANTERVEYSTIETEEN LAITOS

NUORTEN KAKSOSTEN TERVEYSTUTKIMUS

PERHELOMAKE

Tässä lomakkeessa kysytään kaksosten syntymään, lapsuudenajan kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen liittyvistä asioista. Kahden ensimmäisen sivun kysymykset koskevat raskaudenaikaisia tapahtumia ja ovat siten parhaiten äidin vastattavissa. Muiden kysymysten osalta myös kaksosten isä ja muut heidän kasvatukseensa osallistuneet voivat auttaa vastaamisessa.

Aluksi kysymme kaksosraskauteenne liittyviä asioita.

1. Onko suvussanne ollut muita kaksosia?

- 1 ei tietääkseni
- 2 lähisukulaisillani (esim. äidillä, siskoilla tai vanhempien siskoilla)
- 3 muilla sukulaisilla

2. Onko kaksosten isän suvussa ollut muita kaksosia?

- 1 ei tietääkseni
- 2 isän lähisukulaisilla (esim. äidillä, siskoilla tai vanhempien siskoilla)
- 3 muilla sukulaisilla

3. Oletteko ollut raskaana ennen kaksosraskauttanne?

- 1 ei
- 2 kyllä, _____ kertaa

Onko Teillä ollut aikaisempaa kaksosraskautta?

- 1 ei
- 2 kyllä, vuonna _____

4. Käyttitkö ehkäisytabletteja ennen kaksosraskauttanne?

- 1 en koskaan
- 2 kyllä, käytin _____ vuotta yhteensä ja lopetin käytön _____ vuotta, _____ kuukautta ennen kaksosraskauden alkua

5. Käyttitkö jotain muuta hormonivalmistetta ennen kaksosraskauttanne?

- 1 en koskaan
- 2 kyllä, käytin _____ vuotta yhteensä ja lopetin käytön _____ vuotta, _____ kuukautta ennen kaksosraskauden alkua

Minkä nimistä valmistetta? _____

6. Millä raskausviikolla saitte tietää, että Teillä on kaksosraskaus?

_____ viikolla

- sain tietää kaksosraskaudesta vasta synnytyksessä
- en muista

7. Jouduitteko sairaalan vuodeosastolle hoitoon kaksosraskauden tai siihen liittyneen häiriön vuoksi?

- 1 en
- 2 kyllä, olin sairaalahoidossa _____ raskausviikolta alkaen yhteensä _____ viikkoa

8. Esiintyikö Teillä raskauden aikana seuraavia oireita tai sairauksia?
(Ympäröikää myös jos kysyttyä oiretta ei esiintynyt)

	Kyllä	Ei
Yli 3 kuukautta kestävä tai sairaalahoitoa vaativa pahoinvointi	1	2
Sokeria virtsassa	1	2
Valkuaista virtsassa	1	2
Virtsatietulehdus	1	2
Kohonnut verenpaine	1	2
Anemia (raudanpuutteesta johtuva)	1	2
Ennen aikaista supistelua	1	2
Verenvuotoa synnyttelimistä	1	2
Keltaisuutta tai kutinaa	1	2

9. Millä raskausviikolla kaksoset syntyivät? _____ viikolla

10. Montako minuuttia oli A-lapsen ja B-lapsen syntymisen välillä? (A-lapsella tarkoitamme ensiksi syntynyttä. B-lapsella tarkoitamme toiseksi syntynyttä)

_____ minuuttia

en muista

11. Syntyivätkö kaksoset keisarinleikkauksella?

- 1 ei
- 2 kyllä, molemmat
- 3 kyllä, vain B-lapsi

12. Minkälainen istukka kaksosilla oli?

- 1 yhteinen
- 2 erillinen
- 3 en tiedä

13. Millaiset olivat sikiökalvot?

- 1 kaikki kalvot olivat yhteisiä
- 2 vesikalvo oli erillinen
- 3 molemmat kalvot olivat erilliset
- 4 kalvot ja istukat olivat erilliset

5 en tiedä

Kaksosten identtisyys

Kaksosia on kahdenlaisia, identtisiä ja epäidenttisiä. **Identtiset kaksoset** saavat alkunsa yhdestä ja samasta munasolusta, joka ei kehitykään yhdeksi sikiöksi, vaan jakautuu kahdeksi eri yksilöiksi. Heillä on sama perimä ja he ovat samaa sukupuolta. He ovat myös paljon samannäköisempiä kuin sisarukset keskimäärin. **Epäidenttiset kaksoset** saavat alkunsa kun kaksi munasolua irtoaa samanaikaisesti munasarjasta ja ne kehittyvät erillisiksi yksilöiksi. Näin ollen puhutaan erimunaisista kaksosista. Vaikka epäidenttiset kaksoset kehittyvät samassa kohdussa ja syntyvät samanaikaisesti, he eivät ole perimältään ja ulkonäöltään sen samanlaisempia keskimäärin kuin veljet tai sisaret keskenään. Identtisyttä voidaan tutkia myöhemmin eri tavoin; osassa synnytyksissä kaksosten identtisyys voidaan todeta synnytyssairaalan sikiökalvotutkimuksilla. Myöhemmin voidaan selvittää perimäaineksen samankaltaisuutta erikoistutkimuksilla.

14. Kerrottiinko Teille synnytyssairaalassa sikiökalvojen tai muun tutkimuksen perusteella todettua kaksosten identtisyttä?

- 1 kaksoset ovat eri sukupuolta ----> siirtykää seuraavalle sivulle
- 2 identtisyydestä ei mainittu mitään
- 3 sanottiin, ettei identtisyttä voi todeta
- 4 sanottiin, että kaksoset ovat varmasti epäidenttisiä
- 5 sanottiin, että kaksoset ovat varmasti identtisiä
- 6 en osaa sanoa

15. Onko kaksosilla sama silmien väri?

- 1 selvästi eriväriset silmät
- 2 jonkin verran eroa
- 3 täysin samanväriset silmät

16. Onko kaksosilla sama hiusten väri?

- 1 täysin samanväriset hiukset
- 2 jonkin verran eroa
- 3 selvästi eriväriset hiukset

17. Onko kaksosilla sama hiusten laatu (paksuus, kiharat vai suorat jne.)?

- 1 täysin samanlaiset hiukset
- 2 jonkin verran eroa
- 3 selvästi erilaiset hiukset

18. Onko kaksosilla samanlaiset kasvopiirteet?

- 1 selvästi erilaiset kasvopiirteet
- 2 joitakin pieniä eroja on kasvopiirteissä
- 3 kasvopiirteet hyvin samanlaiset

19. Mikä on Teidän käsityksenne kaksosten identtisyydestä?

- 1 kaksoset ovat identtiset

- 2 kaksoset ovat epäidenttiset
3 en ole asiasta varma

Seuraavassa kysymme kaksosten kasvuun ja kehitykseen liittyviä asioita.

A-lapsella tarkoitamme ensiksi syntynyttä, B-lapsella tarkoitamme toiseksi syntynyttä.

1. Lapsienne etunimet A-lapsi: _____
B-lapsi: _____

	A-lapsi	B-lapsi
2. Syntymäpaino	_____ gr	_____ gr
3. Syntymäpituus	_____ cm	_____ cm
4. Apgar-pisteet	_____	_____
5. Joutuiko jompikumpi lapsista jäämään sairaalahoitoon syntymänsä jälkeen?	1 ei 2 kyllä	1 ei 2 kyllä
Jos joutui, niin minkä vuoksi?	_____	_____
6. Ovatko lapsenne joutuneet myöhemmin sairaalahoitoon tapaturman tai sairauden vuoksi?	1 ei 2 kyllä	1 ei 2 kyllä
Jos ovat, niin mistä syystä?	_____	_____

7. Onko kaksoslapsillanne todettu mitään seuraavista synnynnäisistä sairauksista tai vioista?

	vain A-lapsi	vain B-lapsi	molemmilla	ei kummallakaan
Synnynnäinen sydänvika	1	2	3	4
Huulihalkio tai suulakihalkio	1	2	3	4
Tyrä	1	2	3	4
Piilokives	1	2	3	4

Onko heillä todettu jokin muu synnynnäinen sairaus tai vika?

A-lapsi: _____

B-lapsi: _____

8. Käyttävätkö he silmälaseja?

A-lapsi

1 ei käytä

2 on käyttänyt likinäköisyyden
takia _____ vuoden iästä lähtien

3 käyttää muusta syystä

B-lapsi

1 ei käytä

2 on käyttänyt likinäköisyyden
takia _____ vuoden iästä lähtien

3 käyttää muusta syystä

9. Onko heillä esiintynyt puhehäiriöitä?

	vain A-lapsi	vain B-lapsi	molemmilla	ei kummallakaan
Kirjaimia myöhässä (esim. r tai s)	1	2	3	4
Änkytystä	1	2	3	4
Muu puhehäiriö	1	2	3	4

10. Onko kaksosilla todettu mitään seuraavista sairauksista?

	vain A-lapsi	vain B-lapsi	molemmilla	ei kummallakaan
Heinänuha	1	2	3	4
Allerginen ihottuma	1	2	3	4
Astma	1	2	3	4
Toistuvat hengitystie- tulehdukset (nuha, yskä, kuume)	1	2	3	4
Toistuvat korvatulehdukset (yli viisi vuoden aikana)	1	2	3	4
Kuumekouristukset	1	2	3	4
Sokeritauti	1	2	3	4
Karsastus	1	2	3	4

Onko heillä todettu jokin muu pitkäaikainen sairaus? Jos on, niin mikä?

A-lapsi: _____

B-lapsi: _____

Seuraavaksi kysymme kaksosten kasvusta ja kehityksestä. Ensin kysymme tapahtumista ennen kouluun menoa. Toisissa kysymyksissä pyydämme Teitä myös vertailemaan kaksosia keskenään.

Lasten kehitys alle kouluikäisenä (0-6 vuotiaana)

1. Minkä ikäisinä lapsenne oppivat

	A-lapsi	B-lapsi
a) kävelemään ilman tukea	__v__kk	__v__kk
b) puhumaan sanoja	__v__kk	__v__kk

2. Oliko Teidän mielestänne jompikumpi lapsistanne alle kouluikäisenä edellä toista:

	A-lapsi	B-lapsi	Ei eroa	En osaa sanoa
a) sorminäppäryydessä (esim. askartelussa)	1	2	3	4
b) muun liikunnan kehityksessä	1	2	3	4
c) älyllisessä kehityksessä	1	2	3	4
d) 'kypsymisessä' (tunteiden kehityksessä, sopeutumisessa jne.)	1	2	3	4

3. Monestikaan lapset eivät kehity aivan samaa vauhtia, toinen voi kehittyä toista nopeammin.

Tiedämme, että myöhemmin voi olla vaikeaa muistaa missä iässä lapset oppivat erilaisia taitoja. Sen vuoksi emme pyydä Teitä muistamaan milloin lapsenne oppivat ne, vaan kysymme oliko eroja lasten välillä. Kumpi lapsista oppi seuraavat taidot ensimmäisenä?

Taito:	A-lapsi ensin	B-lapsi ensin	samanaikaisesti (kahden kuukauden sisällä toisesta)	en osaa enää sanoa
kääntyi vatsalleen (vauvana)	1	2	3	4
seisoi tuetta	1	2	3	4
käveli rappusia ylös	1	2	3	4
söi itse lusikalla	1	2	3	4
ajoi kolmipyörällä	1	2	3	4
riisui itse	1	2	3	4
leikkasi saksilla paperia	1	2	3	4
solmi itse kengännauhat	1	2	3	4

4. Miten kaksoslapsenne yleensä viihtyivät yhdessä ennen kouluikää?

- 1 oikein hyvin
- 2 melko hyvin
- 3 melko huonosti
- 4 ei juuri ollenkaan
- 5 en osaa sanoa

5. Kumpi toimi tuolloin johtajana leikeissä?

- 1 A-lapsi lähes aina
- 2 A-lapsi useammin
- 3 molemmat vuorotellen
- 4 B-lapsi useammin
- 5 B-lapsi lähes aina
- 6 en osaa sanoa

6. Oliko heidän käytöksensä samanlaista ennen kouluikää?

- 1 hyvin samanlaista
- 2 melko samanlaista
- 3 melko erilaista
- 4 hyvin erilaista
- 5 en osaa sanoa

7. Olivatko he silloin kiinnostuneet samoista asioista?

- 1 aivan samoista asioista
- 2 useimmiten samoista asioista
- 3 useimmiten eri asioista
- 4 ei juuri yhteistä kiinnostusta
- 5 en osaa sanoa

8. Oliko vähän vieraammilla ihmisillä vaikeuksia erottaa heitä toisistaan, koska kaksoiset olivat niin samannäköisiä?

- 1 ei koskaan tai harvoin
- 2 joskus
- 3 usein

Tähän loppuivat kysymykset kehityksestä ennen kouluikää.

Lasten kehitys kouluikässä (7-12 vuotiaana)

1. Onko kaksosenne käynyt?

	A-lapsi	B-lapsi
normaalin peruskoulun	1	1
erityiskoulun	2	2
jos on, niin minkä _____		

2. Kumpi lapsista oppi ensimmäisenä lukemaan?

- 1 A-lapsi
- 2 B-lapsi
- 3 samanaikaisesti (kuukauden sisällä toisistaan)
- 4 en osaa sanoa

3. Oliko Teidän mielestänne jompikumpi kaksosista toista taitavampi 7-12 vuoden iässä:

	A-lapsi oli selvästi edellä	A-lapsi oli hieman edellä	Tasaveroiset	B-lapsi oli hieman edellä	B-lapsi oli selvästi edellä
ketterydessä	1	2	3	4	5
voimakkuudessa	1	2	3	4	5
sanallisessa ilmaisussa	1	2	3	4	5
tunteiden kehityksessä, sopeutumisessa	1	2	3	4	5
musikaalisesti	1	2	3	4	5

4. Onko toinen kaksosista toiminut 'johtajana' voimakkuudessa ja liikunnallisissa suorituksissa?

- 1 A-lapsi johti aina
- 2 A-lapsi johti usein
- 3 johtivat yhtä usein
- 4 B-lapsi johti usein
- 5 B-lapsi johti aina
- 6 en osaa sanoa

5. Toimiko toinen kaksosista 'johtajana' henkisissä asioissa (esim. mielipiteissä, kouluaineissa jne.)?

- 1 A-lapsi johti aina
- 2 A-lapsi johti usein
- 3 johtivat yhtä usein
- 4 B-lapsi johti usein
- 5 B-lapsi johti aina
- 6 en osaa sanoa

6. Toimiko toinen kaksosista 'puhemies' kun asioita piti toimittaa?

- 1 A-lapsi toimi aina
- 2 A-lapsi toimi usein
- 3 toimivat yhtä usein
- 4 B-lapsi toimi usein
- 5 B-lapsi toimi aina
- 6 en osaa sanoa

7. Oliko A-lapsenne tuolloin riippuvainen kaksosestaan?

- 1 hyvin riippuvainen
- 2 jossain määrin riippuvainen
- 3 joskus riippuvainen
- 4 ei ollenkaan riippuvainen
- 5 en osaa sanoa

8. Oliko B-lapsenne tuolloin riippuvainen kaksosestaan?

- 1 hyvin riippuvainen
- 2 jossain määrin riippuvainen
- 3 joskus riippuvainen
- 4 ei ollenkaan riippuvainen
- 5 en osaa sanoa

9. Oliko heidän käytöksensä samanlaista kouluiässä (ala-asteella)?

- 1 hyvin samanlaista
- 2 melko samanlaista
- 3 melko erilaista
- 4 hyvin erilaista
- 5 en osaa sanoa

10. Olivatko kaksoset niin samannäköisiä, että opettajilla oli vaikeuksia erottaa heitä toisistaan?

- 1 ei
- 2 kyllä
- 3 en osaa sanoa

11. Olivatko he kiinnostuneet samoista asioista?

- 1 aivan samoista asioista
- 2 useimmiten samoista asioista
- 3 useimmiten eri asioista
- 4 ei juuri yhteistä kiinnostusta
- 5 en osaa sanoa

12. Oliko heillä ala-asteella samat kaverit ja ystävät?

- 1 lähes samat ystävät
- 2 useita yhteisiä ystäviä
- 3 enimmäkseen eri ystävät
- 4 ei ollenkaan samoja ystäviä
- 5 en osaa sanoa

13. Miten paljon kaksoset viettivät valveillaoloaikaa yhdessä kouluiässä (ala-asteella)?

- 1 melkein aina yhdessä
- 2 enimmäkseen yhdessä
- 3 enimmäkseen muiden lasten tai sisarusten kanssa
 - a sopii A-lapseen
 - b sopii B-lapseen
- 4 on paljon yksinään
 - a sopii A-lapseen
 - b sopii B-lapseen

14. Ovatko kaksoslapsenne käyneet ala-asteen samassa koulussa?

- 1 he olivat samassa koulussa koko ajan
- 2 he olivat samassa koulussa yhteensä _____ vuotta
- 3 he olivat koko ala-asteen eri kouluissa ----> siirtykää kysymykseen 16

15. Ovatko he olleet samassa luokassa ala-asteen koulussa (ts. oliko heillä yhteinen luokanopettaja)?

- 1 he ovat olleet aina eri luokassa
- 2 he olivat samassa luokassa yhteensä _____ vuotta

16. Kummalla oli parempi todistuksen keskiarvo 6. luokalla?

- 1 A-lapsella
- 2 B-lapsella
- 3 ei eroa
- 4 en osaa sanoa

Kaksosten kehitys kouluiässä 13-15 vuotiaana (yläasteella)

1. Oliko heidän käytöksensä samanlaista kouluiässä (yläasteella)?

- 1 hyvin samanlaista
- 2 melko samanlaista
- 3 melko erilaista
- 4 hyvin erilaista
- 5 en osaa sanoa

2. Oliko heillä samat harrastukset?

- 1 aivan samat harrastukset
- 2 useita samoja harrastuksia
- 3 vain joitakin samoja harrastuksia
- 4 ei juuri yhteistä kiinnostusta
- 5 en osaa sanoa

3. Oliko heillä yläasteella samat kaverit ja ystävät?

- 1 lähes samat ystävät
- 2 useita yhteisiä ystäviä
- 3 enimmäkseen eri ystävät
- 4 ei ollenkaan samoja ystäviä
- 5 en osaa sanoa

4. Ovatko kaksoslapsenne käyneet yläasteen samassa koulussa?

- 1 he olivat samassa koulussa koko ajan
- 2 he olivat samassa koulussa yhteensä _____ vuotta
- 3 he olivat koko yläasteen eri kouluissa

5. Kummalla oli viimeisessä todistuksessa parempi keskiarvo ?

- 1 A-lapsella
- 2 B-lapsella
- 3 ei eroa
- 4 en osaa sanoa

Seuraavaksi voitte esittää lisäyksiä tai täydennyksiä, mikäli kysymyksissämme ei ole tullut esille jotain kaksosten tai perheen terveyteen liittyvää asiaa.

Onko kaksosilla vanhempia sisaruksia ?

Tämän tutkimuksen kannalta olisi eduksi, jos siihen voisi osallistua myös muita perheenjäseniä. Sen vuoksi pyytäisimme Teitä kysymään *olisivatko kaksosten vanhemmat sisaret ja veljet halukkaita osallistumaan tutkimukseen*. Mikäli he ovat valmiita osallistumaan, lähetämme heille tutkimuslomakkeen, joka on samansisältöinen kuin kaksosten lomake.

Kaksosilla ei ole vanhempia sisaruksia

Vanhemman sisaruksen nimi:

Osoite: _____

Vanhemman sisaruksen nimi:

Osoite: _____

Vanhemman sisaruksen nimi:

Osoite: _____

Kiitämme Teitä antamastanne avusta tähän tutkimukseen

